

LUNDS
UNIVERSITET
Socialhögskolan

Bilden av socialtjänsten i hemlöshetsdebatten

**En analys av socialtjänstens förekomst i 43 debattartiklar
gällande hemlöshet mellan år 2016 till och med år 2018**

Alexander Bakir

Kandidatuppsats (SOPA 63)
HT 2018
Handledare: Poul Hansen

Abstract

Author: Alexander Bakir

Title: The image of the social services in the homelessness debate – An analysis of the presence of social services in 43 debate articles regarding homelessness between 2016-2016 (translated)

Supervisor: Poul Hansen

Assessor:

The purpose of this study was to investigate the presence of social services in debate articles that were part of the homelessness debate. This has been done by analyzing the content of 43 debate articles in the area of homelessness published during the period 2016-2018. The processing of the articles was done with a quantitative method in which the goal was to identify keywords that and main actors that emerged in the homelessness debate. The results were then analyzed from a social constructivist perspective, and my conclusions were that the social services occur in a, relatively to their mission, small extent in the analyzed articles of debate. I also found that there was a great deal of connection between the low incidence of social services and how different actors, including the media themselves, have steered the debate within homelessness in a direction that focuses on areas where social services are not as active.

Keywords

Social services, Homelessness, homelessness debate, media impact

Innehåll

1 Inledning och problemformulering	4
1.1 Syfte	5
1.2 Frågeställning	5
1.3 Avgränsningar	5
2 Kunskapsläget och viktiga begrepp	6
2.1 Begreppet hemlöshet.....	6
2.2 Medias roll och tidigare forskning	8
2.3 Socialtjänstens roll	10
3 Teoretiska utgångspunkter	11
3.1 Socialkonstruktivism som perspektiv	11
3.2 Gestaltningsteorin	12
4 Metod	14
4.1 Metodologisk övervägning	14
4.2 Material och insamlingsmetod	16
4.3 Urval	17
4.4 Materialkritik.....	19
4.5 Metodens tillförlitlighet.....	19
4.6 Bearbetning och analys	21
4.7 Etiska överväganden.....	23
5 Resultat	23
5.1 Presentation av resultaten	23
5.2 Framträdande aktörer inom hemlöshet.....	23
5.2.1 Kommun	24
5.2.2 Politiker och politik.....	25
5.2.3 Socialtjänst.....	26
5.2.4 Regering/riksdag	28
5.2.5 Rättsväsende	29
5.3 Andra framträdande teman i sammanhanget kring det sociala problemet hemlöshet	31
5.3.1 Bostadspolitik.....	32
5.3.2 Ensamkommande.....	33
5.3.3 Eu medborgare	34
5.3.4 Barn.....	35
6 Analys av resultaten och diskussion	37
6.1 Socialtjänstens förekomst i materialet	38
6.2 Avslutande.....	44
7 Källor:	45

1 Inledning och problemformulering

Socialstyrelsen har gjort flera kartläggningar av hemlösheten och den senaste kartläggningen som gjordes 2017 resulterade i att Socialstyrelsen kom fram till att cirka 32 000 personer runt om i Sverige lever i någon form av hemlöshet runt om i Sverige (Socialstyrelsen B, 2017).

Hemlöshet är ett problem över hela landet och enligt Socialstyrelsen (B, 2017) var hemlösheten i Malmö år 2017, som bara ligger några mil från Helsingborg där jag sitter och skriver detta arbete, en av de högsta i landet med 90,8 av 10 000 invånare eller 2984 individer som räknades som hemlösa enligt någon av socialstyrelsens definitioner av hemlöshet. Det var bara Bjurholm i Västerbottens län som hade högre antal hemlösa per 10 000 invånare med 110 av 10 000 invånare som var hemlösa (Socialstyrelsen B, 2017). Detta innebär att Malmö hade högre hemlöshet i förhållande till befolkningen än i städer där man vanligtvis läser om hemlöshetsproblematik såsom Stockholm eller Göteborg (Ibid.).

Om man tar exemplet Malmö stad så beskrivs hemlösheten i Malmö stad som kraftigt ökande och beskriver att detta också innebär kraftigt ökade kostnader för samhället och även långsiktiga konsekvenser för de individer som är drabbade av hemlöshet i ett längre perspektiv (Malmö stad, 2018).

Då hemlöshet är ett omfattande och aktuellt socialt problem som drabbar både barn och vuxna har jag valt att titta närmare på problemet. Problemet är även ofta ett problem som jag själv har sett som aktuellt i olika former av media och rapporterna behandlar då ofta hemlöshet ur olika perspektiv och framställer hemlöshet på en mängd olika sätt vilket gör att jag ställer mig frågande till vad det är som påverkar debatten i media kring problemet och hur det aktuella problemet framställs.

Det finns forskning som visar att den bild som förmedlas genom media av olika sociala problem, däribland forskning som har fokuserat på bilden av hemlöshet i media, också påverkar hur stora delar av befolkningen ser på problemet hemlöshet (Andersson & Swärd, 2007). Detta innebär att media spelar en stor del i hur både

jag och andra ser på det sociala problemet hemlöshet och motiverar mitt val av att göra en undersökning som anknyter till hur hemlöshet framställs i media.

Då det hade varit en mycket omfattande undersökning att se på hela bilden av hur hemlöshet framställs i media under en given tidsperiod har jag valt att avgränsa mitt arbete till hur hemlöshet framställs i debattartiklar i media över en given tidsperiod. För att begränsa min undersökning ytterligare har jag istället valt att granska förhållandet mellan de aktörer, såsom socialtjänst, politiker och kommuner och deras roll som den framkommer debatten kring hemlöshet. Då inriktningen av arbetet är mot socialt arbete kommer särskild vikt att ligga vid hur socialtjänsten som aktör i förhållande till hemlöshet framställs i den mediebild som presenteras i debattartiklar.

Då jag söker en aktuell bild av rollen i media för aktörer med fokus på socialtjänstens framställning har jag även kommit fram till att min granskning ska utgå från relativt nytt material.

1.1 Syfte

Syftet med arbetet är att genom att undersöka mediebilderna av hemlösheten i debattartiklar publicerade mellan år 2016 - 2018 undersöka bilden av socialtjänsten i förhållande till olika aktörer inom området.

1.2 Frågeställning

- Vilka olika aktörer framhävs i debatten i media kring hemlöshet?
- Vilken bild av socialtjänstens framkommer i debattartiklarna och vad kan detta bero på?

1.3 Avgränsningar

Denna studie fokuserar endast på en viss typ av medieinnehåll och stort fokus ligger även på socialtjänsten som aktör i detta innehåll.

2 Kunskapsläget och viktiga begrepp

Nedan avser jag beskriva de begrepp som är vanligt förekommande i förhållande till det undersökta området. Det är också med utgångspunkt i den forskning och de artiklar som presenteras under rubrikerna nedan samt med stöd av de teorier som jag presenterar i nästkommande kapitel, teoretiska utgångspunkter, som jag sedan avser att genomföra min analys av resultatet av min egen undersökning.

2.1 Begreppet hemlöshet

Begreppet hemlöshet är inte ett fast begrepp som finns med en förutbestämd definition utan det är ett begrepp som är relativt otydligt och vars definition har varit olika både sett till innebörden över olika tidsperspektiv och sett till hur begreppet definieras i olika länder (Andersson & Swärd, 2007).

Hemlöshet är ett begrepp som kan ses ur olika perspektiv och enligt Swärd (2008) finns det stora svårigheter i att fastslå begreppet hemlöshets innebörd. Denna komplexitet ökar också enligt Swärd (2008) av att även se till ett historiskt perspektiv där synen på vad som är att ses som ett hem förändrats över tid. Det innebär att synen på vem som är att se som hemlös också ändras vilket är en del av varför det inte definitivt går att fastslå innebörd av begreppet.

Socialstyrelsen har en bred definition av hemlöshet som de använder när de kartlägger hemlösheten och i denna definition inkluderar de fyra olika kategorier eller situationer som personer i hemlöshet kan befinna sig i (Socialstyrelsen A, 2017). Enligt Socialstyrelsen (A, 2017) innefattar deras definition följande fyra situationer:

- Akut hemlöshet som innebär att personen sover ute eller i trappuppgångar, tält eller liknande och är hänvisade till att vända sig till olika former av riktade lösningar såsom härbärke eller jourboende för tak över huvudet.
- Institutionsvistelse och stödboende som innebär personer som antingen inte skrivs ut från kriminalvårdsanstalt, HVB, familjehem, SiS boende eller stödboende till följd av att de saknar egen bostad efter utskrivning eller som

ska skrivas ut inom 3 månader och då ej har egen bostad ordnad vid utskrivning.

- Långsiktiga boendelösningar som innebär att personen bor i en bostad som kommunen har ordnat som en följd av att personen ej har möjlighet att ordna bostad på egen hand genom de vanliga vägarna på bostadsmarknaden. Denna typ av boende kan vara t.ex. försökslägenhet eller träningslägenhet och boendeformen är förknippad med villkor, regler och tillsyn.
- Eget ordnat kortsiktigt boende som innebär personer med andrahandskontrakt eller kontrakt som inneboende som är tillfälligt och tar slut inom tre månader. Personer som bor tillfälligt utan hyreskontrakt hos vänner eller släkt och familj räknas också in i denna kategori av hemlöshetssituation.

Hansen Löfstrand & Nordfeldt (2007) anger att den definition av hemlöshet som Socialstyrelsen använder är en definition som inte utan vidare kan anses vara den vedertagna definitionen av hemlöshet. De påpekar även att det inte finns en definition av hemlöshet som är den vedertagna definitionen av hemlöshet och att vilken definition som används påverkas av olika intressegrupper som försöker hävda sitt tolkningsföreträde kring begreppet (Ibid.). Enligt författarna kan även Socialstyrelsen ses som en av dessa intressegrupper som försöker påverka hur begreppet definieras (Hansen Löfstrand & Nordfeldt, 2007).

Enligt vad som framförs av Hansen Löfstrand & Nordfeldt (2007) har det bland annat i tidigare forskning gått att utröna två olika perspektiv gällande definitionen av hemlöshet där det ena perspektivet inriktar sig på att se till hemlösa och problemet hemlöshet som en följd av individer som avviker från den övriga "normala" befolkningen. Det andra perspektivet riktar sig mer på hemlöshet som en följd av bostadsbrist och som då också kan åtgärdas genom olika åtgärder inom bostadspolitiken. Författarna påpekar även att baserat på vilka olika definitioner av hemlöshet som används så kan antalet personer som räknas som hemlösa variera relativt mycket (Hansen Löfstrand & Nordfeldt, 2007).

När man undersöker hemlöshet eller tar del av statistik gällande hemlöshet är det av vikt att man är medveten och insatt gällande den kamp som föreligger kring vilken som är den gällande definitionen (Hansen Löfstrand & Nordfeldt, 2007).

I det resultat som jag presenterar nedan kan det dock vara så att det måste anses som omöjligt att utläsa vilken av de olika definitionerna av hemlöshet som åsyftas i debattartiklarna och det är inte heller detta som är det huvudsakliga syftet med min undersökning. Genom den metod som används i detta arbete är de undersökta debattartiklarna författade av en mängd olika författare med olika bakgrund och perspektiv kring hemlöshet. Det går ej att skilja ut och med säkerhet identifiera vilken definition som varje enskild författare har brukat genom min valda metod.

När jag själv använder begreppet hemlöshet eller det sociala problemet hemlöshet utgår jag från en bred definition av begreppet som innefattar samtliga begrepp som används av författarna till debattartiklarna för att ej vara exkluderande.

2.2 Medias roll och tidigare forskning

En intressant aspekt när man ser till medias roll är att Andersson (2004) redan för över 10 år sedan uttryckte i sin forskning dels att media (pressen) har makt i samhället och dels att uppfattningen att media skulle beskriva något ur ett objektivi-t perspektiv var redan då en förlegad bild på medias roll. Istället påpekar Andersson (2004) att det är media som konstruerar bilden av verkligheten genom sättet som media beskriver ett fenomen eller problem.

Medias roll sträcker sig utöver att förmedla olika världsbilder och synsätt genom att beskriva aktörers handlande och medias roll innefattar även ett aktivt medverkande till att både skapa och lägga fram olika problem genom att välja vad det är som presenteras i media just vid det tillfället (Blomberg et al., 2004, s. 17).

Enligt Iyengar (1996) är det inte bara vad som beskrivs i media som är av vikt utan även hur det beskrivs som spelar roll och han har i undersökningar främst gällande påverkan av Tv-nyheter kommit fram till att hur ett socialt problem presenteras i Tv-nyheterna påverkar hur människor ser på problemet. Tv-nyheterna kan påverka hur människor ser på ett problem genom att rapportera om problemet i ett främst tematiskt eller ett främst episodiskt sätt och vilket av dessa sätt som

valdes påverkade människors syn på problemet (ibid.). Den episodiska beskrivningen fokuserar på ett specifikt tillfälle medan den tematiska beskrivningen snarare sätter problemet i en större kontext och det forskningen visade var att en episodisk beskrivning påverkade människor genom att de hade större benägenhet att förklara sociala problem med attribut kopplade till individen som var drabbad än att förklara problemet med faktorer baserade på samhällliga eller politiska faktorer efter att ha fått problem beskrivna episodiskt (Iyengar, 1996).

Mediebilderna under de sista decennierna under slutet av 1900-talet och början av 2000-talet hade enligt Blomberg et al. (2004) framstått som mer kritisk gentemot de institutioner som opererade inom välfärden med att hjälpa utsatta människor. Reportagen ifrågasatte ofta om insatserna till och med kanske hade den motsatta effekten för individen. Författarna påpekar även att det finns ett ökande intresse för området som rör hur media behandlar socialt arbete och sociala problem men säger samtidigt att forskningen inom området inte ännu är särskilt utvecklad i de nordiska länderna (Ibid.).

Blomberg & Stier (2016) gjorde en undersökning kring hur bristen på sjuksköterskor och även deras arbetsförhållande framställdes i media baserat på vilka metaforiska uttryck som användes. De kom fram till att media påverkade hur sjuksköterskornas situation framställdes och att detta sen hade konsekvenser till hur sjuksköterskornas situation talades om inte bara i media utan även i hur människor sedan pratar om sjuksköterskornas situation (ibid.). Detta resonerar författarna sedan har konsekvensen att det som sagts i media, ofta genom företrädare för sjuksköterskor, politiker eller andra i branschen, är det som konstruerar hur verkligheten inom området ses av både aktörer och allmänhet (Blomberg & Stier, 2016).

Lundström 2004 har i sin forskning tittat på den bild av socialt arbete med barn som far illa som presenteras i dagstidningar och har där valt att fokusera närmare på hur bevakningen sett ut dels över lag och dels kring ett antal utvalda fall. Han konstaterar bland annat att den forskning som gjorts kring medias bevakning av socialt arbete tidigare ofta har fokuserat på medias bevakning i enskilda dramatiska

fall (ibid.). Om man ser till den bild av mediebevakningen som framkom i den nu aktuella undersökningen visade den snarare att en stor del av bevakningen handlade om vardagliga och odramatiska beskrivningar om socialt arbete med barn ofta med socialarbetare eller deras arbetsgivare som var den som själva kom med beskrivningen och även ofta med en mer positiv bild på socialarbetare än vad som tidigare antagits (ibid.). Om man däremot ser till de fall där Lundström (2004) har analyserat vad han kallar “dramatiska barnavårdsfall” framkommer ett resultat som mer stämmer överens med vad som framkommit i tidigare forskning med en bild där socialarbetare och deras insatser framställs på ett kritiskt sätt.

2.3 Socialtjänstens roll

3 kap 2§ 2 st. anger att “Socialnämnden ska i sin verksamhet främja den enskildes rätt till arbete, bostad och utbildning”. Detta framgår också av vad som sägs av Socialstyrelsen (2019) som uttrycker att socialtjänsten, som då agerar för kommunens räkning, har ett stort ansvar för att motverka hemlöshet och för att varje person får den hjälp som denne behöver.

Enligt Swärd (2008) är socialtjänsten de som ofta själva utger sig för att ha det yttersta ansvaret för hemlöshetsfrågan inom en kommun och socialtjänsten har en stark maktposition på det lokala planet i förhållande till andra aktörer bland annat till följd av att socialtjänsten kontrollerar en stor del av de resurser som finns tillgängliga gällande hemlöshet.

Skilving (2004) beskriver hur situationen i Stockholm var år 2003 då ungefär 3000 personer sökte hjälp hos den enhet är helt inriktad mot hemlöshet men att av dessa var det endast runt 360 personer som fick det efterfrågade stödet medan övriga som sökte hjälp hos enheten skickades vidare till andra aktörer och myndigheter. Författaren beskriver även vidare en situation där budgeten är begränsad och där socialtjänster i olika kommuner försöker lägga ansvaret för personer som är hemlösa på andra kommuner än den egna till följd av ett fokus på att hålla budgeten.

3 Teoretiska utgångspunkter

3.1 Socialkonstruktivism som perspektiv

Som tidigare angetts under 2.2 har bland annat Blomberg & Stier (2016) i sin forskning kommit fram till att vad som är verkligheten kring ett problem är en konstruktion av aktörernas sätt att tala om ett problem. Detta för mig in på socialkonstruktivismen som där man kan se det som en utgångspunkt att teorin försöker komma med förklaringar kring hur en social ordning eller ett socialt problem uppstått men även hur förklaringen löpande återskapas och upprätthålls (Wennberg, 2010).

Det finns flera definitioner av konstruktivism som läggs fram av Sahlin (2002) men men grunden av innebörden av socialkonstruktivismen är att ett problem existerar utifrån gemensamma sociala processer som defineierar det som ett problem som är; existerande, skadligt och lösligt och probemet behöver inte heller ha någon referens till det verkliga fenomenet. Wennberg (2010) uttrycker att socialkonstruktivismen anger att den kunskap vi har är socialt konstruerad och att vi erhåller kunskap genom språket som i sin tur består av språkliga begrepp och att språket även av sin natur är något socialt. Detta innebär att med andra ord att hur vi använder språket, både i förhållande till vilka ord vi använder och hur dessa ord tolkas påverkar kunskapen vi har om något. Detta är något jag kan applicera på mitt resultat för att se till vilken kunskap och verklighet som valen av ord eller valen av aktörer att skriva om bidrar till att skapa kunskapen kring problemet hemlöshet och kring de aktörer som undersökts i materialet.

Det finns enligt Wennberg (2010) även andra utgångspunkter inom teorin där en av dessa utgår från att kunskapen påverkas av den tidsanda som råder i samhället men jag kommer fokusera främst på den språkliga beskrivningen av kunskap för att lyfta frågor kring hur språkets användande påverkar vilken kunskap som skapas i debatten om hemlöshet.

Enligt det socialkonstruktivistiska perspektivet innebär det bland annat att hur problem konstrueras genom att tas upp i media eller lyftas av myndigheter påverkar hur människor tolkar sin omgivning (Sahlin, 2002). Detta betyder att om media eller myndigheter skulle beskriva ett problem på ett visst sätt och t.ex. tala om en särskild problematik i stor omfattning så skulle människor, både professionella och icke professionella, i större utsträckning se denna bedöma denna problematik som mer vanligt förekommande både hos sig själva och i allmänhet (ibid.). Sahlin (2002) påpekar även att ett och samma problem kan konstrueras som olika sorters problem genom sättet det beskrivs på och utifrån vem som beskriver problemet. Om man ser till innebörden av vad Sahlin (2002) beskriver om socialkonstruktivism innebär det då också att ett problem kan skapas, förstöras eller problemets natur kan helt enkelt förändras genom hur problemet lyfts i media. Detta kan kopplas till mitt arbete och användas för att tolka materialet och besvara frågeställningar kring vad innebörden av socialtjänstens varande eller icke varande i materialet kan tolkas som ur det socialkonstruktivistiska perspektivet.

Sahlin (2002) uttrycker att fördelen med perspektivet kan vara att utmana det som framstår som det enda logiska genom att visa på att problemet egentligen är t.ex. en politisk fråga där flera alternativ finns tillgängliga. Argument som dessa är också vad som gör att jag anser att det socialkonstruktivistiska perspektivet är ett rimligt perspektiv att analysera mitt material utifrån då jag vill undersöka just vilken bilden som skapats i media kring ett socialt problem och bilden av en aktör.

3.2 Gestaltningsteorin

Bland den tidigare forskning jag presenterat ovan finns Iyengar (1996) som forskat om hur ett problem beskrivs i media påverkar hur människor ser på problemet och detta är något som för mig in på mitt andra teoretiska perspektiv, gestaltningsteorin.

Shehata (2012) anger att gestaltningsteorin handlar om hur en fråga eller händelse ramas in och gestaltas och ges en särskild mening och hur denna gestaltning är resultatet av ett komplext samspel mellan olika faktorer journalister, politiker och ideologi. Strömbäck (2009) beskriver teorin som uppbyggd på två observationer

där den ena är att medierna snarare än att beskriva den faktiska verkligheten som den är så rekonstruerar och gestaltar media verkligheten genom att framhäva till exempel valda orsaksförklaringar och problembeskrivningar. Den andra observationen är att det är just bilden av som gestaltas av media som spelar roll för hur människor ser på verkligheten och inte hur verkligheten faktiskt ser ut (ibid.).

Gestaltningsteorin är en av de mest framträdande teorierna som är relevant när man undersöker politisk kommunikation och mediernas makt (Strömbäck 2009).

Strömbäck (2009) uttrycker att gestaltning är något som formas i processer som har olika grad av komplexitet och som bland annat kan användas när politiska aktörer försöker skapa stöd för den egna problemformuleringen eller som är en produkt av en journalist eller redaktörens val av perspektiv eller ämne.

Gestaltningar är uttryck för att organisera vilken information som presenteras och kan formas genom vilket perspektiv som presenteras eller av vilka ord som används (Strömbäck, 2009). Gestaltningsteorin anger enligt Strömbäck (2009) att något kan gestaltas genom att använda särskilda ord eller utelämna vissa perspektiv eller utgå från vissa källor och detta är något som gör att jag anser att teorin är lämplig för att använda för att analysera min frågeställning gällande vilken bild av socialtjänsten som framkommer i debattartiklarna med utgångspunkt i min valda metod.

Då debattartiklarna som jag valt godkänns av en redaktör (DN, 2016) kan man se på debattartiklar som ett uttryck för redaktörens val. Men författaren av debattartikeln, som om man ser till mitt material ofta politiker eller andra grupper, söker ofta att influera opinionen och har en roll i processen vilket gör att man måste ta hänsyn till vad Strömbäck (2009) uttrycker om processens komplexitet vid sin analys av materialet utifrån gestaltningsteorin.

Strömbäck (2009) anger att gestaltningen i huvudsak fokuserats på att studera sambandet mellan medias gestaltning och vad människor uppfattar till följd av dessa gestaltningar. Forskningen kring gestaltning har också visat att massmedia har en central roll i en demokrati på så sätt att den påverkar den politiska opinionen i samhället (Shehata, 2012)

Om man då frågar sig vad som påverkar varför något gestaltas på ett visst sätt kan man göra antaganden att detta baseras på t.ex. redaktionella rutiner eller kulturella normer och värderingar men forskningen inom området är mycket begränsad när det gäller de bakomliggande orsakerna till gestaltningen (Strömbäck, 2009). Detta är också varför den del av analysen som baseras på gestaltningsteorin kommer att fokusera på mer vad som framställs snarare än varför det framställs.

4 Metod

I detta avsnitt avser jag presentera vilket material som har legat till grund för mitt arbete och även den metod som har använts i mitt arbete för att få fram mina resultat.

Enligt Gustavsson et al. (2005) måste man när man beskriver metod och material göra det på ett sådant sätt att en läsare som är någorlunda insatt i ämnet själv kan göra en bedömning kring kvaliteten av både undersökningen och de presenterade resultaten.

4.1 Metodologisk övervägning

Mitt mål med min metod är att på bästa sätt göra en analys över medias rapportering i debattartiklar över den givna tidsperioden och för att göra detta har jag valt att fokusera på att hitta nyckelord i debatten och sen jämföra med vilken frekvens dessa ord förekommer och även på vilket sätt orden förhåller sig till varandra. Med andra ord är det jag ska göra en analys av innehållet i text för att därefter välja ut enheter, i mitt fall ord i texten, och räkna dessa. Mitt valda tillvägagångssätt är vad som kallas en kvantitativ innehållsanalys och metoden är väldigt användbar för att just identifiera frekvensen av en viss typ av innehåll i ett material (Esaiasson et al., 2012). Bergström & Boréus (2012) beskriver även innehållsanalys som en lämplig metod för att hitta mönster i ett större material bestående av t.ex. debattartiklar, vilket gör den till en lämplig metod för mitt arbete. Enligt Esaiasson et al. (2012) är metoden vanligt förekommande inom bland annat media- och

kommunikationsvetenskap där metoden vanligtvis används för att analysera politisk rapportering i olika medieformat.

Det som den kvantitativa innehållsanalysen enligt Esaiasson et al. (2012) främst är bra på att visa är vikten av något av något i en text eller i ett reportage genom att se till den frekvens och det utrymme som den valda enheten har i materialet och därigenom visa att något är viktigt genom att det får hög frekvens eller stort utrymme och tvärt om då en fråga får lägre frekvens eller mindre utrymme i innehållet. Detta anser jag är fördelaktigt för att analysera mitt material då jag avser att undersöka olika aktörer, med fokus på socialtjänsten, och då se till vad dessa aktörers varande, eller icke varande, i materialet har för innebörd. Då jag avser att jämföra frekvenser och förekomster av ord och förhållandet mellan dessa ord i förhållande till varandra valde jag en kvantitativ metod då denna metod är den som behandlar data som är mätbar och kan uttryckas i termer av mängd eller i tal vilket jag avser att göra (Halvorsen, 1992).

Som jag tidigare angivit måste jag även tolka och välja ut nyckelord för bland annat aktörer i debatten och även om kvantitativ metod är, enligt vad som angivits ovan enligt Halvorsen (1992), en metod som behandlar data som är mätbar och kan uttryckas i mängd av termer innebär detta dock på inget sätt att den kvantitativa innehållsanalysen endast består av att jämföra frekvenser och förekomst av ord utan denna metod har även inslag av tolkning (Esaiasson et al., 2012). Enligt Esaiasson et al. (2012) består denna tolkning främst av att etablera tolkningsregler för vilka enheter i innehållet som är betydelsefulla i förhållande till vad man undersöker vilket i mitt fall är aktörer inom hemlöshet. Denna kombination av kvantitativ metod och tolkning av vissa enheter i innehållet ger mig de verktyg som jag behöver för att genomföra en meningsfull analys av mitt material.

Det finns inte bara fördelar med att använda kvantitativ innehållsanalys och om jag jämför den valda metoden med att istället genomföra en kvalitativ innehållsanalys hade den senare metoden enligt Esaiasson et al. (2012) gett en möjlighet till att bättre visa på det faktiska innehållet i de undersökta texterna om analysen genomförts på ett korrekt sätt.

Ytterligare en nackdel med innehållsanalys är att metoden kan vara dålig på att se till vilket sammanhang enheterna som räknas används i och den kan inte heller se om enheter får olika innebörd i olika sammanhang men det senare problemet kan undvikas genom att ha god kännedom om den diskurs och genre som man applicerar metoden på (Bergström & Boréus, 2012).

Som jag angivit ovan hade det även varit möjligt att genomföra min undersökning helt utifrån en kvalitativ metod eller utifrån en metod baserat på diskursanalys men nackdelen vet jag av erfarenhet hade varit då att jag fått begränsa mängden debattartiklar till följd av det mer omfattande arbete i förhållande till varje enskild artikel som dessa metoder innebär. Esaiasson et al. (2012) anger att en av de stora fördelarna med kvantitativ innehållsanalys är just att man kan gå igenom mycket stora mängder data på relativt kort tid och att det går relativt snabbt att lära sig hur man genomför räkning av förekomst av visst innehåll i data. Dock påpekar författarna även att man inte endast ska se på metoden som endast räkning av enheter utan att den även innehåller inslag av tolkning t.ex. för att kategorisera vad som ska räknas (Esaiasson et al., 2012).

4.2 Material och insamlingsmetod

För mitt arbete har jag valt att utgå från att samla in material som publicerats i svenska dagstidningar och deras nätupplagor mellan januari 2016 - mitten av december 2018. I underlaget har både lokaltidningar och tidningar med rikstäckande upplagor ingått och några av de undersökta publiceringarna är Hallandsposten, Expressen, GP, Metro och Aftonbladet.

Materialet har inhämtats genom sökningar i Lunds universitetsbiblioteks Artikelsök och genom sökningar på Retriever research där jag har sökt på hemlöshet i kombination med debattartikel. Sökningarna har gjorts vid över två dagar i mitten av december 2018 och sökningen tog avstamp i Lunds universitetsbiblioteks Artikelsök. När det visade sig ge en relativt dålig mängd debattartiklar inom den givna ramen att söka på denna databas, genomfördes resterande sökning på databasen Retriever som gav ett bättre utfall på min sökning. Efter att ha genomfört min sökning resulterade detta i 43 debattartiklar att bearbeta.

Genom att använda mig av denna insamlingsmetod missar jag de debattartiklar som ej finns tillgängliga på de databaser som jag har använt mig av. Det saknas dock anledning att tro att det skulle ge en annorlunda bild av debatten om även de debattartiklar gällande perioden som av olika skäl ej finns i databaserna skulle tillföras materialet.

Jag har som angivits i problemformulering och syfte valt att fokusera på debattartiklar i mitt arbete. Då skillnaden mellan ledarsida och debattartikel enligt Hallandsposten (2013) är att ledarsidorna författas av tidningens anställda medarbetare och som driver politisk opinion med tydlig avsändare medans debattartiklar ger möjlighet för vem som helst att bilda opinion anser jag att Estradas (2004, s. 133) argument som angetts ovan gällande att ledarsidorna ger en bra inblick i vad som anses vara av vikt i samhällsdebatten bör vara gällande även gällande debattartiklar. Detta gäller särskilt eftersom att det är redaktörer på den aktuella tidningen som avgör om en debattartikel ska publiceras eller ej (DN, 2016).

4.3 Urval

Då min avsikt är att undersöka debattartiklar under en given tidsperiod har jag utifrån detta begränsat mitt urval uteslutande till debattartiklar som publicerats i svenska publiceringar mellan januari 2016 och december 2018, vilket också den tidsperiod jag fokuserade på när jag samlade in materialet.

För effektivisera min forskningsprocess men ändå få den information jag behöver har jag därför valt att göra mitt urval baserat endast på de debattartiklar som finns tillgängliga online i databaserna Lunds universitetsbiblioteks Artikelsök och Retriever då en manuell sökning i papperstidningar över tidsperioden hade varit väldigt krävande i tid vilket har varit en viktig resurs att ta hänsyn till i detta arbete.

Även om mitt syfte främst har varit att se till socialtjänstens roll har jag valt att se även till andra aktörer inom hemlöshet och har därför inte begränsat urvalet genom att lägga till sökparametrar såsom socialtjänst då detta hade resulterat i att de artiklar som rör hemlöshet där socialtjänsten ej är inblandad.

Gällande antalet debattartiklar har storleken av mitt urval i mångt och mycket baserats på de begränsningar som funnits i förhållande till den tidsperiod som jag har valt att undersöka och den har även baserats på att få ett så stort antal debattartiklar som möjligt baserat på mina tillgängliga resurser. Halvorsen (1992) påpekar att ju större urval man använder sig av desto större sannolikhet är det att det urval man använder sig av också är representativt för hela det tillgängliga materialet, vilket i mitt fall rör sig om alla de debattartiklar gällande hemlöshet under perioden 2016 - december 2018. Genom storleken på mitt urval, vilket består av 43 debattartiklar, anser jag att jag har god möjlighet att ge en representativ bild för hela debatten kring hemlöshet som förekom i dagstidningar mellan 2016 - december 2018.

Jag har valt att begränsa mitt urval till att endast inkludera en upplaga av en debattartikel i de fall en författare publicerat sin debattartikel i flera olika publiceringar för att undvika att resultatet blir på något sätt snedvridet genom att samma ord eller uttryck förekommer oftare än vad det faktiskt gör i debatten till följd av flertalet publiceringar av samma text. Denna begränsning har jag även försökt göra i de fall där en viss grupp eller ett politiskt parti har publicerat identiska texter med olika författare, i olika publiceringar, då även detta hade resulterat i en snedvriden bild av den verkliga förekomsten av vissa ord och uttryck i materialet.

Då jag noterat att i flera repliker på debattartiklar återkommer ofta uttryck och språk i stor omfattning och att en debattartikel i vissa fall kan ge upphov till en stor mängd repliker har jag också valt att försöka begränsa antalet debattartiklar som är repliker på debattartiklar till en replik per ursprunglig debattartikel. Detta då inkluderande av en stor mängd repliker skulle ge en missvisande bild av hur diskursen kring hemlöshet ser ut i publiceringar i Sverige en stor mängd lokala eller ämnesspecifika repliker som skulle snedvrیدا resultatet. Detta i min mening kan gälla särskilt då min undersökning endast går igenom debattartiklar publicerade under en relativt kort tidsperiod.

Då jag har använt ett relativt begränsat urval där det ej går att veta om urvalet är representativt i förhållande till alla debattartiklar i ämnet framstår det även som att

den använda metoden kan riskera att ge ett felaktigt resultat om ett oproportionerligt antal debattartiklar med viss inriktning har kommit med bland de valda debattartiklarna.

4.4 Materialkritik

Jag har använt mig av en relativt begränsad mängd material och baserat på mina urvalskriterier fått fram det material som jag ska använda för min forskning. Mitt fokus för forskningen har varit hur hemlöshet och aktörer framställs inom media.

Det måste då påpekas att syftet med arbetet inte är att få en blick över hela bevakningen av hemlöshet i media då debattartiklarna endast utgör en liten andel av det tryckta medias totala innehåll och denna begränsning påpekas också av Estrada (2004, s 133) gällande hans undersökning som var begränsad till att endast omfatta ledarsidor. Det är därför viktigt att vara öppen med att slutsatser baserade på media som helhet kan vara svåra att dra baserat på det använda materialet.

Som anges av Hansen Lofstrand & Nordfeldt, (2007) är hemlöshet ett brett begrepp som kan definieras på olika sätt av olika aktörer. I förhållande till mitt material kan det undersökta materialet därför sträcka sig över flera olika debatter som debatterar hemlöshet men som utgår från olika definitioner vilket då kan innebära att olika saker debatteras. Detta kan ses som en kritik mot det material jag har valt att använda mig av genom det gjorda urvalet men man kan även se att det ger en mer heltäckande blick över samtliga delar av debatten där begreppet hemlöshet används.

4.5 Metodens tillförlitlighet

Det är ett krav inom den större delen av forskningsvärlden att genomföra en utförlig analys eller diskussion av vad som kan påverka felaktigheter eller brister i arbetet och en av de viktigaste aspekterna gällande tillförlitligheten på resultaten är att man måste vara både ärlig och tydlig kring hur man bedömer de felkällor som finns kopplade till det utförda arbetet (Gustavsson et al. 2005).

Vetenskapsrådet (2017) påpekar att det är ett vanligt misstag att man ger alldeles för stor betydelse till de resultat som man får fram och även tolkar det som att resultatet har mening även utanför det område där det fått fram och detta försöker jag undvika genom att ej dra några långtgående slutsatser av mitt resultat eller påstå att resultatet har bärighet utanför mitt område eller utanför den tidsperiod och den typ av artiklar som har undersökts.

Esaiasson et al. (2012) talar om att validitet är en de saker som är svårast i empirisk samhällsvetenskaplig forskning och att det samtidigt är en central fråga inom forskningen. Då det finns flera olika sätt att se på begreppet validitet utgår jag från vad som kallas god resultatvaliditet vilket är en kombination av god begreppsvaliditet tillsammans med god reliabilitet (Esaiasson et al., 2012). God begreppsvaliditet innebär enligt Esaiasson et al. (2012) att det finns en frånvaro av systematiska fel i undersökningen och validitetsproblemet minskar även när man mäter något som ligger nära den teoretiska definitionen såsom att mäta faktiska röster i ett val eller räkna faktiska ord i en text. Reliabiliteten måste också vara hög för att uppnå god begreppsvaliditet och detta utgår från att man har en frånvaro av slumpmässiga eller osystematiska fel (Esaiasson et al., 2012).

Enligt Esaiasson et al. (2012) orsakas bristande reliabilitet främst genom slarvfel och slumpmässiga fel under insamlingen eller bearbetningen av data och ett av de föreslagna sätten för att undvika bristande reliabilitet som är lämplig när man gör en innehållsanalys är att göra om en del av den genomförda mätningen och sedan jämföra resultaten med de tidigare genomförda resultaten. Detta är också något som jag gjort med en del av mitt material för att säkerställa god reliabilitet och då det rör sig om relativt enkelt material att bearbeta låg överensstämmelsen på nästan 99% över alla variabler (med en felmätt variabel där det skiljde 1 i värde över hela det testade materialet) och Esaiasson et al. (2012) anger också att man inte utan vidare kan bestämma en % som är ett bra resultat utan att detta måste vara baserat på svårighetsgraden av att mäta variabeln. Oavsett svårighetsgrad i materialet anser jag att den uppnådda överensstämmelsen gör att jag kan bedöma att min reliabilitet som god efter genomfört reliabilitetstest.

4.6 Bearbetning och analys

Debattartiklarna som har hämtats har först som snabbast lästs igenom för att få en överblicksbild över vad som artiklarna handlade om och en inledande bild kring vilka ord och aktörer som var framträdande i debatten. Baserat på detta har ett antal ord framkommit som jag har använt som utgångspunkten i min analys. Efter hand som bearbetningen av materialet gjorts har även fler ord som representerar aktörer inom området noterats och även frekvensen av dessa ord har då tagits med i mätningen och bearbetningen av tidigare artiklar har då gjorts om med de nya orden medräknade. Detta var dock bara möjligt eftersom att dessa ord var väldigt få till antalet och eftersom att de noterades relativt tidigt i bearbetningen då det annars hade varit ett mycket omfattande arbete att göra om processen från början. Bergström & Boréus (2012) uttrycker att en konsekvens av att välja just en manuell bearbetning av materialet genom en innehållsanalys är att man blir låst vid sitt tillvägagångssätt relativt tidigt i bearbetningen av materialet och sen är tvungen att följa detta sätt.

Material som analyseras enligt kvalitativ metod definieras vanligtvis efter termer som enheter, variabler och variabelvärden (Hjerm & Lindgren, 2010) och det i mitt arbete motsvaras enheter av artiklarna, variablerna är orden och variabelvärdena motsvarar den frekvens, eller det antal gånger som variabeln förekommer i artikeln.

Jag har efter att jag samlat in artiklarna reducerat varje artikel till enskilda variabler genom att använda mig av en frekvensordlista där varje enhet har reducerats till en mindre mätbar andel bestående av variabler som kan sättas i ett samband i en kvalitativ undersökning. De valda variablerna har sedan sammanställts i Excel ark där alla artiklar har radats upp i en kolumn. Artiklarna har bearbetats en åt gången just för att möjliggöra mätning av skillnader mellan de olika enheter och jämförelser där emellan. Artiklarna har delats upp i enskilda enheter som även de har ställts upp i olika kolumner i Excel ark. Frekvensen av varje variabel har analyserats för varje enskild enhet och resultatet har skrivits in som en kvantifierad mängd över kolumnen för just den variabeln framför kolumnen som gäller den enhet där variabeln förekommer. Detta har gjorts för att ett samband ska kunna dras både

kring förekomsten av ett variabel i artiklarna som helhet men även för att variabelvärdet och relationen mellan de olika variablerna ska undersökas. Jag avser på detta sätt även undersöka om det finns samband inom en enhet om variabelvärden har en relation till variabelvärden hos andra variabler inom enheten.

Som angetts tidigare under rubriken metodens tillförlitlighet har jag även gjort ett reliabilitetstest av mitt insamlade material enligt vad som rekommenderas av Esaiasson et al. (2012) baserat på samma tillvägagångssätt fast med en mer begränsad del av materialet.

De ord vars frekvens i de olika enheterna och i datan som helhet som analyserats i min undersökning är följande ord: socialtjänst, socialförvaltning, rättsväsende, regering, riksdag, barn, bostadspolitik, bostadsmarknad, bostadsbrist, ensamkommande, eu-medborgare, eu-migranter, förvaltningsrätt, kommun, kommunal, lagen, lagar, lokal, politik, politiker, polis. Jag har i kodat orden efter olika kategorier efter deras roll som aktörer eller om de är en annan typ av variabel, såsom tema, och vissa ord, såsom lagen, lagar, polis och rättsväsende har kodats som en och samma aktör. Detta förhållningssätt har jag därefter följt genom hela processen och det har även presenterats i resultatet.

På detta sätt har jag kunnat få fram dels frekvensen av de olika orden inom de enskilda enheterna och även över materialet som helhet och det har även gett mig en bra möjlighet att se till förhållandet mellan de olika orden både sett till de olika ordens frekvens inom själva enheterna men även förhållandet mellan olika ords frekvens inom hela materialet. Jag har även utförligt förklarat hur jag kommit fram till kopplingar mellan olika aktörer vid de tillfällen som kopplingar har funnits för att vara öppen kring mitt tillvägagångssätt i min analys.

Inför min analys har jag resonerat kring att använda mig av olika tekniker som finns inom kvantitativ metod men jag har valt att ta fasta på vad Elofsson (2005) har uttryckt om att det finns god möjlighet att utarbeta fungerande förklaringsmodeller även utifrån att använda sig av mer enkla metoder för att analysera data, vilket också är vad jag har gjort.

4.7 Etiska överväganden

När det gäller de etiska överväganden handlar det i huvudsak enligt Vetenskapsrådet (2017) om att hitta en balans mellan de olika legitima intressen som finns såsom t.ex. kunskapsintresset som anger att ny kunskap är värdefull och kan bidra till utveckling både för den enskilde och för samhället, integritetsintresset som skyddar den enskildes integritet eller skyddet mot skada och risk för skada.

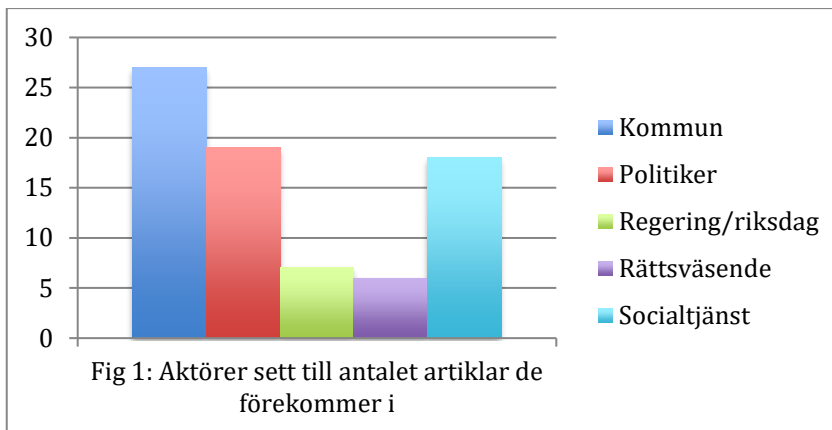
Det material jag använder mig av i min forskning är uteslutande material som är tillgängligt för allmänheten och som även har blivit publicerat öppet för att tillgå ska finnas för var och en som önskar ta del av informationen. I min forskning publiceras inga uppgifter om personerna som skrivit debattartiklarna och inte heller eventuella individer som anges i artiklarna framkommer i min forskning. Den typen av undersökning jag genomför är inte heller inträngande på något sätt för de enskilda personerna och med allt ovan tagit i hänsyn anser jag att den forskning jag genomför håller god etisk standard.

5 Resultat

5.1 Presentation av resultaten

Nedan avser jag att presentera de resultat som framkommit då jag analyserat de debattartiklar som ingått i mitt urval enligt den ovan angivna metoden. Vidare fokusera på utvalda aktörer inom problemområdet hemlöshet men även presentera vad som framkommit i analysen av debattartiklarna med fokus på hur det är av relevans för mina frågeställningar. Resultatet kommer att presentera samtliga aktörer och tema som jag fått fram genom min analys främst för att urskilja vilka aktörer som finns och vilka kopplingar mellan dessa aktörer och då främst undersöka kopplingar i förhållande till socialtjänsten / socialförvaltning.

5.2 Framträdande aktörer inom hemlöshet

Efter en analys av materialet framträder flera aktörer i debattartiklarna och de aktörer som framkommer och som även presenteras i fig. 1 är kommun, politiker, regering/riksdag, rättsväsende (förvaltningsrätt, polis, lagar) och socialtjänst.

5.2.1 Kommun

Den aktör som framträder flest gånger i materialet är kommun som finns omnämnd i 27 av de 43 analyserade debattartiklarna och om man även tar med det relaterade ordet kommunal omfattas ytterligare 2 artiklar där kommun/kommunal finns omgiven. I genomsnitt i alla artiklar finns dessa aktörer tillsammans angivna 116 gånger vilket motsvarar ett genomsnitt på 2,76 omnämningar i det kompletta materialet eller 4 omnämningar per artikel där ordet förekommer bland de undersökta debattartiklarna.

Detta visar att kommunen och det kommunala har en framträdande roll som aktör i förhållande till det sociala problemet hemlöshet och detta kan ha flera förklaringar. Men innan jag går mer in på kommunens roll bör jag även påpeka att man måste ta i beaktande att ordet kommun i dagligt språkbruk kan användas både för att beskriva en fysisk plats som det kan användas för att beskriva en aktör vilket kan göra att ordet förekommer i större omfattning än vad det gjort om det endast gällt en aktör. Det går ej att särskilja de olika åsyftningarna enligt den för detta arbete använda metoden och medans detta måste tas hänsyn till kan det även konstateras att även den alternativa territoriella åsyftningen lokaliserar problemet på en lokal nivå där ansvaret ligger på kommunen som aktör.

Vad som indikeras av det starka framträdandet av kommun som aktör i materialet är att det sociala problemet hemlöshet i relativt stor utsträckning ses som ett lokalt fenomen där lokala aktörer har är de största befogenheterna och skyldigheterna.

Detta är också vad som anförs av Socialstyrelsen (2019) som anger att det är kommunen som har det slutliga ansvaret att varje enskild person får det stöd och hjälp som den individen kan behöva vilket då även inkluderar att motverka hemlöshet.

Om man ser till hur ofta aktören kommun / kommunal förekommer i debattartiklar som kan anses tillhöra de olika framträdande teman som kommer presenteras som en del av resultatet under rubriken andra framträdande teman i sammanhanget kring det sociala problemet hemlöshet nedan kan man urskilja att aktören kommun / kommunal förekommer i samtliga teman men i olika omfattning. Det tema där kommun / kommunal förekommer i störst omfattning är temat ensamkommande där kommun / kommunal förekommer i 5 av 6 debattartiklar. Detta innebär att det i de analyserade debattartiklarna finns en stark koppling mellan aktören kommun / kommunal och temat ensamkommande. Dock är det svårt att säkerställa detta då det eventuellt även förklaras med att kommunen förekommer i stor utsträckning över hela materialet.

Det samband mellan aktör och tema som kan ses mellan kommun / kommunal och temat ensamkommande kan dock ej ses med samma styrka i de två övriga teman som jag identifierat under min analys vilka består av EU-medborgare och bostadspolitik. I debattartiklar som berör EU-medborgare omnämns aktören kommun / kommunal i 3 av 5 artiklar och i debattartiklar som berör temat bostadspolitik omnämns aktören kommun / kommunal i 7 av 15 debattartiklar.

5.2.2 Politiker och politik

Den aktör som förekommer i näst störst utsträckning i materialet räknat till antal debattartiklar där orden förekommer är politiker och då även politik som förekommer 44 gånger vilket innebär ett genomsnitt på 1 gång per artikel om man gör ett genomsnitt av alla artiklar eller 2,3 gånger per debattartikel i de 19 debattartiklar som ordet förekommer. Detta innebär att ordet förekommer i under hälften av de debattartiklar som använts i detta arbete men fortfarande är ett vanligt förekommande ord i förhållande till det sociala problemet hemlöshet.

Det ska dock anges att ordkombination bostadspolitik inte är inräknad i det ovan angivna antalet då uttrycket är ett vanlig förekommande specifikt uttryck som analyseras som en egen enhet. Uttrycket förekom 30 gånger i debattartiklarna och ordet fanns att finna i 14 av de 43 olika debattartiklarna. Anledningen till att jag valde att ställa ordet bostadspolitik för sig själv istället för i kombination med politiker / politik i analysen var att ordet nästan uteslutande (förutom i 3 debattartiklar) förekom i kombination med bostadsmarknad och/eller bostadsbrist i en viss typ av debattartiklar vilket jag kommer gå in närmare på nedan under andra framträdande faktorer i sammanhanget kring det sociala problemet hemlöshet. En liknande stark koppling finns ej med orden politiker / politik.

11 av de debattartiklar som innehåller orden politiker och politik innehåller även kommun och kommunal vilket innebär att runt tre femtedelar av de debattartiklarna som undersökts har visat på innehåll som kan ha ett samband mellan politik / politiker och kommun / kommunal vilket kan innebära att en stor del av de artiklar som innehåller politik och politiker även anspelar på aktören kommun. Denna typ av direkt samband kan dock ej säkerställas med min valda metod.

2 av 7 artiklar som innehåller politiker / politik innehåller även riksdag / regering vilket kan indikera att det finns ett visst samband även här vilket troligtvis kan kopplas till var en del av landets politiker arbetar. Sambandet mellan kommun / kommunal och politik / politisk är dock flera gånger starkare och detta har troligtvis den förklaringen att kommunen är en större aktör i förhållande till det sociala problemet hemlöshet och därför nämns mer i samtliga debattartiklar. Oavsett detta är dock politiker och politik att se som aktörer på egen hand oavsett kopplingar till kommun och regering.

Givet vad som anförts ovan kan aktören politiker / politik inom de undersökta debattartiklarna inom området hemlöshet vara en aktör på flera olika nivåer, både kommunal och riksnivå och utöver detta finns även politiker på landstingsnivå, även om något sådant samband ej påträffats.

5.2.3 Socialtjänst

Om man ser till antal artiklar är socialtjänst den aktör som är tredje mest framträdande i de undersökta debattartiklarna där orden socialtjänst och socialförvaltning förekommer i 18 av de 43 undersökta debattartiklarna vilket innebär att orden förekommer i ca 41 % av artiklarna. Ordet förekommer 51 gånger sammanlagt vilket är ett genomsnitt på 1,18 sett över alla artiklar eller ett genomsnitt på 2,8 per artikel där orden förekommer. Socialtjänsten som aktör är även väldigt nära kopplad till kommunen då socialtjänsten arbetar inom socialförvaltningen som är en del av den kommunala verksamheten och om man ser till sambandet mellan kommun / kommunal och socialtjänst / socialförvaltning så finns detta samband i 14 av de 18 artiklar där orden socialtjänst / socialförvaltning förekommer. Socialtjänstens arbete är även kopplat till hemlöshet och kommunen då just Socialtjänsten enligt Socialstyrelsen (2019) är den del av den kommunala organisationen som har givits ansvaret för området hemlöshet och har den mest framträdande rollen inom kommunen för att motverka hemlöshet vilket även detta kan verka för att förklara kopplingen mellan de två aktörerna i det analyserade materialet.

När man ser till debattartiklarna framkommer ett samband mellan de artiklar som har tema eu medborgare och en förekomst av aktören socialtjänst / socialförvaltning. Aktören förekommer i 4 av de 5 artiklar som har temat eu medborgare vilket även är något mer än aktören kommun / kommunal som endast förekommer i 3 av de 5 artiklar som har temat eu medborgare. Sambandet mellan aktören socialtjänst / socialförvaltning och eu medborgare kan ses som naturligt då det är en mycket utsatt grupp som har rätt till visst stöd från socialtjänsten då de vistas i kommunen då socialtjänsten har det yttersta ansvaret för alla som visats i kommunen (Socialstyrelsen C, 2017).

Socialtjänsten har även ett stort ansvar i förhållande till gruppen ensamkommande barn där de har ansvar för skolan, ska utreda behov och ansvara för insatser för de ensamkommande barnen (SKL, 2017). Detta till trots talar resultaten för att det ej finns ett starkt samband mellan aktören socialtjänst / socialförvaltning där orden socialtjänst eller socialförvaltning endast förekommer i 1 av de 6 debattartiklar som berör temat ensamkommande.

I det analyserade materialet har det framkommit att det finns viss indikation på samband mellan ordet barn och aktören socialtjänst / socialförvaltning där 8 av de artiklar som nämner aktören socialtjänst / socialförvaltning även innehåller ordet barn. Detta samband framstår dock ej finnas lika starkt när man ser till debattartiklar som har temat barn där aktören socialtjänst / socialförvaltning endast anges i 3 av de 8 debattartiklar som fokuserar på detta tema. Det kan vara tveksamt att dra några slutsatser från detta eller ange att det ens finns ett starkt samband mellan aktören socialtjänst / socialförvaltning och förekomsten av barn i debattartiklarna då både barn och socialtjänst / socialförvaltning förekommer i något under hälften av materialet (18 (41%) respektive 19 (43%) av 43 artiklar) men när man ser till antalet artiklar där de båda möts är motsvarar det ungefär samma procentuella förekomst som orden har var för sig i det totala materialet.

5.2.4 Regering/riksdag

Motivet till att ange regering och riksdag som en och samma aktör är att de är båda del av den folkvalda styrande makten och då aktören regering / riksdag är den aktör som styr landet Sverige och som lägger fram och antar ny lagstiftning (Regeringen, 2017) innebär det också att aktören har störst förmåga att genomföra större förändringar i Sverige. Ser man till det material som förekommit i min undersökning förekommer riksdagen och regeringen 17 gånger sammanlagt i materialet vilket motsvarar ett genomsnitt på 0,39 gånger sett till alla genomgångna artiklar. Orden återfinns 2,4 gånger per varje av de 7 artiklar som ordet faktiskt förekommer bland de undersökta debattartiklarna. Som det påpekats ovan under underrubriken politik / politiker finns det en viss, om än svag, koppling mellan förekomsten av politik och politiker i artiklar som även innehåller regering och riksdag men det saknas skäl att gå in på detta igen då det behandlats tidigare.

I de debattartiklar som jag analyserat har det som ett resultat av analysen framkommit en koppling mellan aktören riksdag / regering och kommun / kommunal och i samtliga av de 7 debattartiklar där riksdag / regering förekommer, förekommer också kommun / kommunal i någon omfattning. I mer än hälften, 4, av de 7 artiklarna förekommer kommun / kommunal i mer än dubbelt så hög omfattning som regering / riksdag. I en artikel förekommer riksdag / regering och

kommun / kommunal lika många gånger och i övriga två artiklar är det regering / riksdag som har en högre förekomst än kommun / kommunal i debattartiklarna. En förklaring till sambandet kan vara att riksdagen beslutar om lagar som även påverkar kommunen (SKL, 2019) och att kommun / kommunal omnämns i samband med regering / riksdag då det yttersta ansvaret för att motverka hemlöshet och att var och en får det stöd och det hjälp som den personen behöver, bland annat i förhållande till bostad, ligger hos kommunen (Socialstyrelsen, 2019).

I data från de analyserade debattartiklarna framgår inga liknande koppling mellan regering / riksdag och aktörerna rättsväsende och socialtjänst. Förhållandet mellan regering / riksdag och politik / politiker har angivits tidigare under denna rubrik.

Aktören riksdag / regering måste anses vara en aktör som står högt upp i förhållande till de andra angivna aktörerna vad det gäller faktiskt ekonomisk och politisk styrka eller möjlighet att genomföra förändringar som kan påverka ett socialt problem. Aktören riksdag / regering är endast omnämnd i 7 av 43 artiklar vilket motsvarar lite mindre än hälften av hur ofta aktörerna socialtjänst / socialförvaltning eller politik / politiker omnämns och runt en fjärdedel av hur ofta aktören kommun och kommunal omnämns. Detta visar att aktören riksdag / regering omnämns i en låg omfattning i debattartiklar och att denna omfattning är låg både i förhållande till det faktiska antalet debattartiklar som aktören omnämns och även i förhållande till hur ofta andra aktörer som anges ovan omnämns.

Det framstår även som att det finns ett visst samband mellan en av de framstående faktorer som kommer presenteras nedan under rubriken andra framträdande faktorer i sammanhanget kring det sociala problemet hemlöshet och aktören regering / riksdag. En del av debatten enligt min data handlar om de ensamkommande barnen och 4 av 7 av de debattartiklar som omnämner regering / riksdag talar också om ensamkommande i olika omfattning. Det framstår i materialet som att koppling saknas i andra typer av debattartiklar gällande hemlöshet.

5.2.5 Rättsväsende

För att få en blick över rättsväsendet som aktör i förhållande till det sociala problemet hemlöshet och även till de andra aktörerna som framkommit i mitt valda material har jag tagit med de olika begreppen rättsväsende, polis och förvaltningsrätt som var och en är delar av rättsväsendet i Sverige och lagt samman dessa i denna presentation som aktören rättsväsende.

Aktören rättsväsende som har framkommit i analysen av debattartiklarna är som angivits ovan en sammanslagning av flera begrepp som ryms inom ramen för rättsväsendet. Om man ser till hur ofta de olika begreppen förekommer i de analyserade debattartiklarna förekommer begreppet förvaltningsrätt 1 gång och därmed också i endast en debattartikel av de 43 undersökta debattartiklarna och detsamma gäller för begreppet rättsväsende vilket innebär att dessa två begrepp förekommer i en väldigt liten omfattning i det analyserade materialet. Begreppet polis förekommer 6 gånger i materialet och är förekommande i 5 olika debattartiklar av de 43 analyserade debattartiklarna vilket innebär att ordet förekommer i stor utsträckning relativt till de två andra orden rättsväsende och förvaltningsrätt men med detta sagt förekommer ordet ej i stor omfattning relativt till andra begrepp som beskriver aktörer.

I en sammanlagd bild av aktören rättsväsende i det analyserade materialet förekommer de olika begreppen 8 gånger och i 6 olika artiklar av 43 analyserade debattartiklar vilket innebär att begreppen förekommer med ett genomsnitt på 0,19 gånger per artikel sett till det totala antalet debattartiklar eller 1,3 gånger per debattartikel i de debattartiklar som begreppen förekommer.

Ser man till omfattningen av begrepp rörande aktören i förhållande till i vilket omfattning andra aktörer förekommer i materialet ser man att aktören rättsväsende har en relativt liten roll. Aktören förekommer 8 gånger och i 6 olika artiklar vilket kan ställas i förhållande till aktören regering / riksdag som ligger närmast aktören rättsväsende i antal artiklar som aktören förekommer där aktören förekommer i 7 olika artiklar men då förekommer 17 gånger eller övriga aktörer som förekommer avsevärt fler gånger än aktören rättsväsende. För visa på detta kan aktören jämföras med aktören politik / politiker, vilken förekommer jämförelsevis lite i förhållande till aktören kommun / kommunal, men som förekommer över 5 gånger så ofta som

aktören rättsväsende om man ser till de utvalda begreppen och lite över 3 gånger om man istället ser till antalet artiklar som aktören förekommer i.

Aktören rättsväsende förekommer i det undersökta materialet uteslutande i debattartiklar som även aktören socialtjänst / socialförvaltning också förekommer. Om man ser till det analyserade materialet framkommer att det även kan utläsas vad som framstår som ett visst samband mellan aktören kommun / kommunal och aktören rättsväsende. Denna koppling är inte lika framträdande och aktören kommun / kommunal förekommer i 4 av de 6 artiklar som även aktören rättsväsende förekommer. Som angivits tidigare kan detta dock eventuellt förklaras med att aktören kommun / kommunal förekommer i stor utsträckning i hela det undersökta materialet. Om man ser på förekomsten av aktören kommun / kommunal i förhållande till alla debattartiklar förekommer den i 67 % av artiklarna och om man ser till i hur många av debattartiklarna där både aktören kommun / kommunal och rättsväsende förekommer uppnår även detta avrundat uppåt med en decimal 67 % av de artiklar där aktören rättsväsende förekommer. Detta indikerar att det inte kan vara korrekt att anta att sambandet mellan aktören kommun / kommunal och rättsväsende snarare beror på att kommun / kommunal förekommer i stor utsträckning i hela materialet snarare än att det är ett direkt samband mellan de två olika aktörerna.

Det kan även konstateras att det saknas några signifikanta kopplingar mellan aktören rättsväsende och något av de nedan presenterade framträdande tema som framkommit under analysen av debattartiklarna.

5.3 Andra framträdande teman i sammanhanget kring det sociala problemet hemlöshet

Även om mitt mål med arbetet har varit att fokusera på aktörer och relationen mellan aktörer, då främst socialtjänst, och media har det genom min valda metod även framkommit resultat som pekar på att det inom debatten om hemlöshet även förekommer vissa tema. Jag har valt att även presentera dessa då det hade funnits

risk att missa relevanta kopplingar och förklaringar kopplade till mina valda aktörer om jag hade uteslutit dessa helt ur mitt resultat.

För att få fram vad jag kallar tema men som också kan ses som perspektiv på debatten har jag sett till vilka av de ord som har framkommit i min analys som framträdande och jag har även tagit hänsyn till vilka rubriker som har använts i de olika debattartiklarna för att utröna tema bland debattartiklarna. Att visa att debatten består av flera olika tema eller perspektiv anser jag är viktigt, då det ger läsaren en bra bild och en ökad förståelse av att debatten består av flera olika teman och att hemlöshet debatteras ur flera olika perspektiv och inte på något sätt är en likformig debatt där fokuset alltid ligger endast direkt på det sociala problemet hemlöshet.

Det finns även artiklar som berör mer än ett tema och i mitt material har jag identifierat en sådan debattartikel där både EU-medborgare och bostadspolitik omnämns. Jag har då valt att klassificera denna debattartikel som tillhörande temat EU-medborgare eftersom att ordet EU-medborgare förekommer över fyra gånger så ofta i artikeln som ordet bostadspolitik och debattartikelns rubrik som är "Ren populism när S vill kasta ut tiggarna" indikerar även detta att det rör sig om en debattartikel främst tillhörande temat EU-medborgare. Även två debattartiklar har berört både ordet barn och ordet bostadspolitik i stor omfattning men har bedömts tillhöra både temat barn och temat bostadspolitik till följd av att ord kopplade till båda teman har förekommit i hög omfattning.

Jag har ej genom att analysera debattartiklarna enligt min angivna metod och mina valda ord lyckats utläsa några andra signifikanta framträdande teman. Detta kan förklaras genom att det finns brister i metoden i förhållande till att uttömmande hitta teman då detta är var fokuset för den använda metoden och det kan också, även om det vore mer osannolikt, innebära att det ej finns några andra framträdande tema.

5.3.1 Bostadspolitik

Det tema som framkom som det mest framträdande i analysen av debattartiklarna var temat bostadspolitik som baseras huvudsakligen på just förekomsten av ordet bostadspolitik men även ord som bostadsmarknad och bostadsbrist var

förekommande i hög grad i de debattartiklar som hade som tema bostadspolitik. Termen bostadspolitik anges 31 gånger och ofta i samband med termen bostadsbrist och bostadsmarknad vilka gemensamt utgör temat bostadspolitik baserat på att de behandlar just bostadspolitik, bostadsmarknad och bostadsbrist. I de 15 artiklar som behandlar bostadspolitik förekommer det i 12 av dessa en kombination av 2 eller 3 av de ord som främst tolkats tillhöra området bostadspolitik till följd av det samband som syns. Även vid en undersökning av titlarna på de debattartiklar som berörs framgår det tydligt att temat rör just hemlöshet ur ett perspektiv som rör bostadspolitik i första hand.

När man ser till kopplingar mellan temat bostadspolitik och olika aktörer eller andra tema framkommer det främst att en aktör som man kunde tro skulle ha ett samband med bostadspolitik, aktören riksdag / regering, helt saknas i samband med de debattartiklar som rör bostadspolitik. Däremot så förekommer en koppling till aktören kommun / kommunal som tidigare har beskrivits under rubriken kommun / kommunal och därför ej kommer beskrivas här igen.

Det framstår dock finnas ett visst samband mellan temat bostadspolitik och aktören politik / politiker där aktören politik / politiker där orden politik / politiker förekommer i 8 av 15 artiklar som har temat bostadspolitik. Detta kan ha att göra med att det är politiker som ofta handhar politiken där även bostadspolitik utgör en del. Det kan dock vara svårt att dra slutsatser från detta då det möjligtvis kan ha sin förklaring i det språkliga bruket och att orden ligger så nära varandra och att de därför används av vissa författare till debattartiklar för att mena samma sak där man t.ex. använder ordet politik istället för att skriva ut bostadspolitik.

5.3.2 Ensamkommande

I 6 av de 43 analyserade debattartiklarna förekommer termen ensamkommande och ordet används i genomsnitt 5,8 gånger per artikel bland de 6 artiklar som kategoriseras under temat ensamkommande dels till följd av att ordet förekommer och dels till följd av att även de debattartiklar där ordet förekommer har rubriker som indikerar att deras fokus är just ensamkommande.

I det analyserade materialet framkom en relativt stark koppling mellan barn och ensamkommande där barn anges i 4 av de 6 artiklar vars tema är ett fokus på ensamkommande. Kopplingen mellan temat ensamkommande och barn framstår som en förklarbar koppling då ensamkommande är en förkortning som ofta används för ensamkommande barn och även om ensamkommande idag framstår som det vanliga språkbruket är det formellt mer korrekt att använda termen ensamkommande barn vilket det enligt resultatet antyds är det som har gjorts i viss utsträckning i de artiklar som har temat ensamkommande barn.

Utöver vad som angetts här finns även kopplingar till aktören kommun / kommunal och aktören regering / riksdag som beskrivits tidigare i detta arbete och därför inte kommer att beskrivas här igen. Detsamma gäller även bristen på koppling mellan ensamkommande och socialtjänst / socialförvaltning som har behandlats under rubriken socialtjänst / socialförvaltning tidigare i arbetet.

Om man ser på situationen som ensamkommande barn är i, borde även ensamkommande rymmas under definitionen hemlöshet då de ofta uppfyller kraven för främst situation 2 när de placeras hos familjehem, i HVB eller på stödboende men delar av gruppen har uttryckligen undantagits från den kartläggning som gjorts av Socialstyrelsen gällande hemlöshet (Socialstyrelsen A, 2017). Även om de skulle få avslag på sin asylansökan och tvingas hitta andra lösningar för boende eller tvingas bo utomhus skulle de enligt Socialstyrelsen (A, 2017) ej räknas in i den kartläggning gällande hemlöshet då de skulle falla in under kategorin utrikes födda personer som saknar uppehållstillstånd vilka också undantas från kartläggningen. Läsaren får dock ha i åtanke att det finns flera olika definitioner gällande hemlöshet vilket presenterats tidigare i detta arbete.

5.3.3 Eu medborgare

Ännu ett tema som framkommit bland de analyserade debattartiklarna rör en grupp människor som kommit till Sverige från ett annat EU-land och som går under benämningarna EU-medborgare eller eu-migranter i den svenska allmänna diskursen. Denna grupp omnämns 18 gånger och förekommer i 5 olika artiklar av de 43 som ingått i det analyserade materialet. Även om temat inte är lika omfattande

som t.ex. bostadspolitik eller förekommer i lika stor omfattning som barn är det ett ändå ett tema för sig med där hemlöshet och EU-medborgare kopplas samman i debatten och i de debattartiklar som har temat EU-medborgare finns ett relativt starkt fokus på eu medborgare och eu migranter med 3,6 användningar av orden per artikel i genomsnitt.

Som tidigare har tagits upp finns det en koppling mellan både aktören kommun / kommunal och socialtjänst / socialförvaltning och temat eu medborgare men detta samband har redan behandlats under resultatet för respektive aktör.

Eu medborgare och de debattartiklar som behandlar detta tema framstår även kopplas främst till det lokala planet vilket man kan utläsa av att det saknas koppling mellan aktören regering / riksdag och temat eu medborgare samtidigt som denna koppling finns i större utsträckning mellan aktören kommun / kommunal och eu medborgare. Dock måste man även innan man drar för långtgående slutsatser även ta hänsyn till att aktören politik / politiker anges i 2 av de 5 debattartiklarna med temat eu medborgare och att detta ej kan uteslutas som en koppling till högre lagstiftande organ såsom riksdagen.

Det kan även vara intressant att notera att trots att temat eu medborgare finns som ett tydligt tema kopplat till debatten om hemlöshet så är gruppen EU-medborgare som vistas i en kommun men saknar förankring i kommunen inte har ingått i den kartläggning som gjorts av Socialstyrelsen gällande hemlöshet och som har tagits upp tidigare i detta arbete (A, 2017).

5.3.4 Barn

Det ord som framkommit flest gånger bland de utvalda orden i min genomförda analys av debattartiklarna är ordet barn som har förekommit sammanlagt 171 gånger och som förekommer i 19 av de 43 analyserade debattartiklarna. Ordet förekommer i genomsnitt 3,97 gånger per artikel räknat till alla artiklar eller 9 gånger per artikel om man endast ser till de artiklar där ordet faktiskt förekommer. Om man ser till användning av detta ord i förhållande till vad debattartiklarna själva uppger sig ha för tema framkommer i resultatet ett mönster av ordets användning

där ordet dels framstår användas som ett tema inom hemlöshet i sig själv och dels ett ord som används som påpekar att en särskilt utsatt grupp drabbas av problemet. Det kan utläsas av resultaten att 8 av debattartiklarna handlar renodlat om temat barn då ordet barn förekommer i mycket stor omfattning med 7 eller fler omnämningar per debattartikel och i 4 av de 8 artiklarna och även då ordet barn förekommer i debattartikelns rubrik. I 6 av dessa 8 debattartiklar förutom en framstår barn som det enda temat av de tema jag har kunnat utläsa genom min använda metod och i 2 av artiklarna förekommer ett stort fokus på barn men även ett mindre fokus på temat bostadspolitik.

Utöver de 8 debattartiklar där barn kan ses som debattartikelns framträdande tema förekommer ordet barn i ytterligare 11 debattartiklar där ordet används flera, mer än 3, gånger, i 7 debattartiklar och ordet omnämns även 2 eller färre gånger i 4 debattartiklar. I de debattartiklar som barn nämns färre gånger och inte enligt resultatet framstår som temat av debattartikeln kan det vara svårare att dra några klara slutsatser av användningen av ordet barn. Som exempel kan man ta att Malmö stad (2018) beskriver att en stor del hemlösa i staden är barn och att runt 1070 barn fanns bland de som räknas som hemlösa kan man se att hemlösheten är ett socialt problem som drabbar även de yngsta i samhället och detta gör att ordet barn rimligtvis bör förekomma i debatten överlag oavsett om en debattartikel är inriktad på temat barn eller ej.

Utöver den koppling mellan barn och ensamkommande som jag förklarat tidigare i arbetet förekommer också barn i 2 av 4 artiklar som berör temat EU-medborgare men barn nämns bara en gång i var och en av de två debattartiklar som ordet används vilket är ett väldigt lågt genomsnitt i förhållande till hur ofta ordet används i andra artiklar där ordet används.

I resultatet av analysen av sambandet mellan ordet barn och bostadspolitik i debattartiklarna kan man dra slutsatsen att det finns ett samband i så att barn och bostadspolitik förekommer tillsammans i väldigt få debattartiklar. Av de 19 artiklar som innehåller ordet barn är det endast 4 debattartiklar som innehåller båda orden i samma artikel vilket indikerar att debattartiklar som behandlar bostadspolitik inte som regel tar med barn som perspektiv och att debattartiklar som berör barn i

majoriteten av debattartiklarna inte fokuserar på barn ut ett bostadspolitiskt perspektiv.

Det framkommer av resultatet att det finns indikationer på ett starkt samband mellan användande av ordet barn och aktören kommun / kommunal i debattartiklarna. Av de 19 artiklar där barn omnämns är det endast i 2 som varken ordet kommun eller kommunal används vilket motsvarar 89 % av de artiklar som barn omnämns. Detta samband går utöver den omfattning om 67 % i vilken kommun / kommunal omnämns sett till samtliga artiklar vilket visar på att det finns ett fastställt samband mellan ordet barn och aktören kommun / kommunal i de undersökta debattartiklarna.

Som tidigare presenterats under presentationen av resultatet gällande aktören socialtjänst / socialförvaltning finns det en indikation på ett samband mellan användning av ordet av barn och socialtjänst / socialförvaltning men det saknas skäl att behandla detta igen då det behandlats tidigare i arbetet.

6 Analys av resultaten och diskussion

Då min fråga gällande vilka aktörer som framhävs i mitt undersökta material har besvarats under rubriken resultat tidigare i arbetet kommer jag i denna del fokusera på att besvara min andra frågeställning: Vilken bild av socialtjänstens förekomst i framkommer i debattartiklarna och vad kan detta bero på?

Detta kommer jag att göra med hänsyn till de aspekter kring de olika definitionerna av hemlöshet som förekommer utifrån ett perspektiv kring vem som ges tolkningsföreträde och ur ett perspektiv som fokuserar på medias roll i att konstruera narrativet kring socialtjänsten och hemlöshet. I analysen nedan kommer aktören socialtjänst / socialförvaltning för enkelhets skull hänvisas till endast som socialtjänst eller socialtjänsten. I analysen kommer jag att ställa mina resultat mot tidigare forskning och jag avser även utgå från mina valda teoretiska perspektiv: socialkonstruktivism och gestaltning.

6.1 Socialtjänstens förekomst i materialet

Gestaltningsteorin baseras enligt Strömbäck (2009) på att media rekonstruerar och gestaltar verkligheten istället för att beskriva den faktiska verkligheten genom att framhäva vissa problembeskrivningar och orsaksförklaringar och att det sen är denna gestaltning som spelar roll för hur människor ser på verkligheten. För att ställa detta mot frågeställningen måste frågan om vilken bild av socialtjänsten är det då som framkommer i materialet ställas.

Om man ser till Socialtjänstens förekomst i materialet i förhållande aktörer framgår det av resultatet (se figur 1) att aktören förekommer i 41 % av de undersökta debattartiklarna vilket visar att aktören förekommer färre gånger än både kommun / kommunal, som förekommer i 62 % av artiklarna, och politik / politiker som förekommer 44 % av artiklarna. Förekomsten är dock högre än både rättsväsende, där polis ingår, som förekommer i 13 % av artiklarna och regering / riksdag som förekommer i 16 % av artiklarna.

Om man ser till detta resultat ser man att det skiljer sig avsevärt gentemot det Lundström (2004) kom fram till i sin undersökning gällande hur ofta socialtjänst anges i artiklar om utsatta barn och unga. I sin undersökning, där även flera andra aktörer såsom polis och politiker ingick, kom Lundström fram till att polis omnämns i hela 77 % av artiklarna, politiker i 13 % av artiklarna och socialtjänsten i 18 % av artiklarna (Ibid.). Han förklarar den höga användningen av ordet polis med att det ofta är polisen som är den huvudsakliga aktören då det ofta rör sig om brottsliga handlingar som har skett och att socialtjänsten som aktör ofta ej heller tar en framträdande plats i de artiklar där de nämns (Lundström, 2004).

Lundström (2004) anger att polisen har en så framträdande roll som aktör då artiklarna ofta handlar om brottsliga handlingar. Om man genom detta kan göra en tolkning kring dels att de debattartiklar som behandlar hemlöshet ej i stor omfattning handlar om brottslighet och dels gällande socialtjänstens förekomst i mitt analyserade material kan man göra tolkningen att socialtjänsten inte är den aktör som har den mest framträdande rollen. Om vi ser på vad gestaltningsteorin enligt Strömbäck (2009) anger gällande att informationen organiseras och

presenteras genom till exempel vilket perspektiv eller vilket val av ord som används kan man konstatera att den bild av socialtjänsten som gestaltas av media är en bild som förskjuter perspektivet i debatten kring hemlösheten till en arena där socialtjänsten är aktuell. Detta kan man se genom att konstatera att debattartiklarna inte har ett innehåll som fokuserar på frågan hemlöshet utifrån ett perspektiv där socialtjänsten är aktuell såsom de debattartiklar som utgår från temat bostadspolitik där socialtjänsten ej direkt har en roll att spela på samma sätt som den har t.ex. i förhållande till akut hemlöshet och i dessa artiklar förekommer också socialtjänsten i mindre omfattning än vad de gör i sett till hur mycket de förekommer över lag i samtliga debattartiklar och det visar att den gestaltning som görs av problemet i denna del förskjuter perspektivet och beskrivningen av verkligheten bort från socialtjänsten som aktör.. Om man ser till det socialkonstruktivistiska perspektivet blir det då också det som förs fram i debatten som blir den gällande synen på verkligheten (Sahlin, 2002) och detta innebär att problemet hemlöshet formas som ett problem som har och göra med bostäder och som inte i stor utsträckning kopplas till socialtjänsten oavsett hur verkligheten ser ut.

Lundström (2004) uppger även att han kan tänka sig att socialtjänsten är inblandade i betydligt fler fall än de fall där de omnämns i media och baserat på att socialtjänsten är de som har ansvar för hemlöshet är det inte helt orimligt att anta att så kan vara fallet även i det material som undersökts här. Om man förhåller sig till detta och då ser till hur gestaltningen som sker genom att nämna eller inte nämna socialtjänsten ser ut kan man dra slutsatsen att socialtjänsten gestaltas på ett sätt där de får en undanskymd roll i förhållande till deras insats och roll. Enligt gestaltningsteorin är verkligheten bakom socialtjänstens roll dock ej relevant för hur människor uppfattar socialtjänstens i förhållande till hemlöshet utan det är snarare vilken gestaltning som görs av socialtjänsten som spelar roll för hur människor uppfattar socialtjänstens roll i förhållande till hemlöshet.

Frågan är då varför socialtjänsten inte förekommer i större omfattning i materialet än vad som framkommit i min undersökning. Enligt socialkonstruktivismen är kunskapen vi har om något baserad på det sociala samspelet mellan människor där språket spelar en stor roll och vilka ord som används och hur dessa används påverkar vad verkligheten kring ett problem är (Wenneberg, 2010). Vår kunskap om området

hemlöshet och aktörerna inom hemlöshet är med andra ord påverkat och skapat av hur aktörerna och problemet talas om och att socialtjänsten ej anges i stor utsträckning i debatten skapar då enligt detta perspektiv verkligheten i sig. Man kan då se till vad som sagts av Andersson & Swärd (2007) att den bild av hemlöshet som förmedlas i media också påverkar vilken bild som människor har av hemlöshet och andra sociala problem och även till vad Blomberg & Stiers (2016) uttrycker om att vad som förmedlas i media av olika aktörer i samspel med varandra är också det som sen utgör vad som är verkligheten kring problemet vilket är kärnan i vad det socialkonstruktivistiska perspektivet innebär. Min analys är att man då kan tolka socialtjänstens låga förekomst i materialet som en effekt av att aktörer har valt att gestalta hemlöshetsfrågan som en fråga vars verklighet ligger på ett område bortom de fält där socialtjänsten har en roll att spela som aktör, till exempel genom att göra hemlöshetsfrågan till en fråga om bostadspolitik snarare än människors utsatthet genom hur frågan gestaltas i debatten. Detta kan kopplas till socialkonstruktivismen där Sahlin (2002) gör kopplingen att föreställningen av att ett problem är av en viss karaktär också påverkar hur människor reagerar på detta problem.

Som jag har presenterat i resultatet finns det en stark koppling mellan aktören kommun / kommunal och socialtjänst men socialtjänsten förekommer i materialet i mycket mindre omfattning än kommun / kommunal. Kopplingen har tidigare förklarats med att socialtjänst är en aktör inom kommunens verksamhet och om man ser till vad Swärd (2008) skriver kan man även se förklaring till att socialtjänsten just förekommer i samband med kommun / kommunal i att socialtjänstens ansvar är just inom en kommun och det är inom kommunen som socialtjänsten har en stark maktställning. Frågan som då kommer är att om det nu är så att det är socialtjänsten som har ansvaret gentemot hemlösa, varför förekommer aktören kommun i så pass mycket större omfattning i materialet? Shehata (2012) anger att den inramning av en fråga eller ett problem som sker är ett resultat av ett komplext samspel mellan bland annat journalister och politiker och även Strömbäck (2009) gör antagandet att ett samspel sker mellan olika aktörer i gestaltningsprocessen där även politiska aktörer har en roll att spela. Ser man utifrån detta perspektiv är det ingen enkel fråga där en särskild faktor kan pekats ut som orsaken varför kommun förekommer i så pass mycket högre omfattning än socialtjänst i materialet.

En förklaring kan vara så att även om socialtjänsten själva ofta enligt Swärd (2008) uppger att de har det yttersta ansvaret gällande hemlöshet ligger detta ansvar på kommunpolitiker och de politiska församlingarna. Detta indikerar att även politik / politiker ska vara en framträdande aktör vilket också materialet indikerar. Swärd (2008) anger även att det är en del av rollen som politiker att delta i det offentliga samtalet samtidigt som intresse bland politiker finns för att ej kritik framförs offentligt.

Om man ser till vem som skriver debattartiklar framgår det av frågor och svar gällande DN-debatt (Dagens nyheter, 2016) att de gärna ser inlägg från personer i positioner som kan påverka eller som har särskild kunskap om en fråga vilket kan indikera att politiker har god möjlighet att stå som författare till debattartiklar. Detta kan även förklara skillnaden på omfattningen av förekomsten av aktören politiker i mitt material i förhållande till vad Lundström (2004) kom fram till i sin undersökning av tidningsartiklar.

Detta innebär dock ej att politiker har makten att skriva vad som helst och publicera det som debattartiklar och i förhållande till detta kan man se till vad som sägs av Blomberg & Steier (2015) som påpekar att journalister kan välja ut delar av en intervju till publicering och därmed också har makt att forma hur problemet ska skildras. Detta kan jämföras med den frihet som redaktören har gällande debattartiklar där det är de som avgör vad som ska publiceras (DN 2016) och därmed indirekt väljer hur och vad som framställs i debatten. Detta visar på den komplexitet i samspelet kring hur något gestaltas som anges av både Strömbäck (2009) och Shehata (2012) och visar på att det inte finns en enda faktor bakom vad som gestaltas i debattartiklarna. I mitt material finns det tydliga indikationer på att den gestaltning som sker är bland annat påverkad av vad redaktören gör för val gällande debattartikeln men även av författaren till artikeln och det finns även fler faktorer som kan påverka såsom värderingar, kulturella normer eller dominerande ideologier såsom beskrivs av Strömbäck (2009). Det kan dock vara svårare, om inte omöjligt, att upptäcka och analysera påverkan av dessa faktorer i den typen av undersökning som jag genomfört och Strömbäck (2009) påpekar även att detta är ett underforskat område vilket med stor sannolikhet hade gjort uppgiften ännu svårare då relativt lite underlag för jämförelse hade funnits att tillgå.

Man kan se detta ur perspektivet med den slutsats som drogs av Blomberg & Stier (2016) där forskarna visade att media påverkade hur diskussionen fördes genom att lyfta fram vissa aspekter och även sätta dagordningen kring vad de skrev och att detta hade djupgående påverkan både på själva debatten och även på de inblandade aktörerna. Detta innebär att om man ser till Blomberg & Stiers (2016) resultat och jämför det med vad som diskuteras här och att även om politiker skapar texterna och därmed till viss del är de som formulerar vad som är problemet har media en stor del i makten kring formuleringen och inramningen av det sociala problemet hemlöshet och vad aktörerna i debatten framför och som medverkar till att skapa en gemensam bild av verkligheten vilket också är essensen av det socialkonstruktivistiska perspektivet. Denna process där problemet hemlöshet beskrivs av olika aktörer med hjälp av vissa termer och där vissa aktörer får större utrymme genom att omnämnas oftare i texten visar också på att de processer som beskrivs av Wennberg (2010) där en förklaring till ett socialt problem löpande återskapas och upprätthålls genom debatten och genom den gemensamma sociala processen är något som framstår förekomma i debatten kring hemlösheten och aktörerna inom hemlöshetsfrågan.

Man kan också tolka det som att den möjlighet som politiker kan ha i förhållande till debattartiklar torde vara mer fri om man jämför med socialtjänstens möjlighet att uttrycka sig i debattartiklar och enligt Swärd (2008) består aktören socialtjänstens användning av det offentliga rummet främst i att de får svara på frågor i massmedia, försvara sitt arbete vid de tillfälle som socialtjänsten anklagas för bristfälligt arbete och presentera hemlöshetens omfattning och även nya projekt som har kopplingar till hemlöshet. Detta torde då påverka hur debatten formuleras och vad som debatteras så att fokus flyttas till hur politiker och media ser på det sociala problemet hemlöshet snarare än att det ses ur socialtjänstens perspektiv. Sahlin (2002) påpekar även att den verklighet som skapas på detta sätt inte behöver ha någon koppling till verkligheten vilket innebär att oavsett problemets verkliga omfattning eller typ blir det den verklighet som framförs i debatten som blir det gällande förhållningssätten enligt det socialkonstruktivistiska perspektivet. Detta innebär då också att socialtjänsten som aktör inte framkommer i debatten som en följd av att debatten förs på ett sätt där fokus ligger på en annan nivå än individens

behov av hjälp och bostad vilket är perspektivet som socialtjänsten utgår från i sitt arbete. Denna förskjutning av perspektivet är något som lyfts fram av gestaltningsteorin och Strömbäck (2009) där en av de sätt som en gestaltning av en aktör eller ett problem kan skapas är genom att förskjuta perspektivet bort från problemet eller aktören och det är då också detta förskjutna perspektiv som blir hur människor ser på problemet eller aktören.

Kunskap enligt det socialkonstruktivistiska perspektivet är något socialt där språket spelar en stor roll då vi erhåller kunskap genom just språket och detta gör att vilka språkliga begrepp som används påverkar hur vi ser på kunskapen kring en fråga (Wenneberg, 2010) Som Hansen Löfstrand & Nordfeldt (2007) anger finns det flera aktörer som försöker påverka hur hemlöshet definieras och få tolkningsföreträdare kring begreppet och om man ser till den definition av hemlöshet som presenterats av Socialstyrelsen (A, 2017) kan man kanske här hitta en del av förklaringen till socialtjänstens förekomst i debattartiklarna i att den hemlöshet som inte är att räkna akut hemlöshet kan ses vara mer inriktade på bostadspolitik istället för en inriktning mot socialtjänsten på samma sätt. Man kan också tolkning tolka det som att kunskapen kring vad hemlöshet innebär och vad socialtjänstens roll är enligt vad som sagts av Wenneberg (2010) förändras genom det språk som används och då förmedlingen av kunskap om hemlöshet sker med hjälp av språkliga begrepp som uttrycker hemlöshet som en fråga som inkluderar situationer utöver vad som nu kallas akut hemlöshet så konstrueras då en verklighet där kunskapen kring hemlöshet säger att hemlöshet även i stort är en bostadsfråga.

Ser man då till vad Swärd (2008) skriver om politikernas ovilja att förekomma i det offentliga på ett negativt sätt och de kopplingar som visats i arbetet mellan aktörerna kommun / kommunal och politiker / politik framstår det som klart att politiker, på den kommunala nivån, inte i första hand väljer att skriva om hemlösheten i ett perspektiv som även innefattar socialtjänsten vilket visar på ett bra sätt hur man kan gestalta en problematik på olika sätt i media genom att välja ämne eller lyfta fram olika perspektiv eller ord när ett problem presenteras likt vad som beskrivits av Strömbäck (2009).. Det finns därmed ett intresse av vissa aktörer att skapa en debatt och en verklighet kring hemlöshetsfrågan som lyfts från planet där socialtjänsten är inblandad vilket sett ur det socialkonstruktivistiska perspektivet dessa aktörer också

gör genom att föra en debatt som förhåller sig till andra frågor i förhållande till hemlösheten.

6.2 Avslutande

Mina slutsatser är att det framstår genom det analyserade materialet som att det förekommer flera parallella debatter ur olika perspektiv gällande det sociala problemet hemlöshet. I en del av debatten i media skapas ett fokus och perspektiv kring hemlöshet där stor del av fokus ligger på hemlöshet som ett problem som har främst med en brist på bostad och bostadsmarknaden att göra. Detta gör också att, sett till det socialkonstruktivistiska perspektivet, en verklighet skapas där hemlöshetsproblemet är ett problem som har sin grund i brister i bostadspolitik och detta kan även se när man ser till den breda definition av ordet hemlöshet som just nu används av Socialstyrelsen och som innefattar även hemlösa med viss form av boende i viss utsträckning.

I denna del av debatten förekommer inte socialtjänsten som aktör på samma sätt som den gör i övriga delar av debatten. Det har också konstaterats att socialtjänsten som aktör troligtvis borde ges ett större utrymme över lag i debatten baserat på att socialtjänstens arbetsuppgifter är så nära kopplade med hemlöshet. Detta har då lett mig till slutsatsen att debatten kring hemlöshet förs på ett sätt där det är andra tema och aktörer som får ett större fokus och det får också effekten att frågan om hemlöshet förskjuts vilket kan kopplas till det socialkonstruktivistiska perspektivet där en verklighet har skapats utifrån vad som skrivs av de olika aktörerna i debattartiklarna vilket kan jämföras med vad som framförts av Sahlin (2002) gällande skapandet av ett problem enligt konstruktivismen.

Ser man till vad som framkommit i analysen kring gestaltningsteori kan man se att vissa förklaringar till socialtjänstens förekomst i materialet har kunnat utrönas. Gestaltningsteorin har visat flera exempel på hur socialtjänsten gestaltas som en mindre viktig aktör genom att bland annat förskjuta perspektivet i debatten eller helt enkelt genom att ej av olika skäl omnämna socialtjänsten i delar av debatten alls av andra skäl.

Det har varit svårt med tanke på den begränsade omfattningen som mitt arbete har haft att dra slutgiltiga slutsatser kring vilken förmåga att skapa och styra bilden av hemlöshet och socialtjänstens roll som ligger i debattartiklarna även om mitt resultat indikerar att debattartiklarna spelar en roll i konstruktionen av verkligheten kring hemlöshet.

Det hade varit meningsfullt att göra en textanalys eller en analys av samma material eller liknande material i en mer omfattande undersökning och då få en djupare förståelse mellan de förhållande och maktrelationer som finns mellan de olika aktörerna som arbetar inom området hemlöshet och medias makt i att skapa bilden av problemet.

Kanske även att koppla undersökningen om det finns till skillnader i mediabild mellan större städer med en mer omfattande hemlöshetsproblematik och mindre städer med en mer balanserad bostadsmarknad hade kunnat ge en mer intressant blick på problemet.

Även att göra en mer omfattande analys av medias bevakning av problemet mer lik den som genomförts av Andersson (2004) där man fokuserar både på bilden av socialtjänst inom området hemlöshet ur ett helhetsperspektiv och ur ett perspektiv där man gör nedslag i debatten och försöker utläsa tema och göra djupare tolkningar av de enskilda artiklarna.

Oavsett hur man väljer att gå vidare hade det med stor sannolikhet gett intressanta resultat!

7 Källor:

Andersson, Gunvor (2004), Pressens bild av barns missgärningar, I: Blomberg, Helena, Kroll, Christian, Lundström, Tommy, Swärd, Hans (red.) *Sociala problem och socialpolitik i massmedier*, Lund: Studentlitteratur

Andersson, Gunvor & Swärd, Hans (2007), *Barn utan hem olika perspektiv*, Studentlitteratur

Bergström, Göran & Boréus, Kristina (2012) *Innehållsanalys, I: Bergström, Göran & Boréus, Kristina (red.), Textens mening och makt: metodbok i samhällsvetenskaplig text och diskursanalys*, Studentlitteratur: Lund

Blomberg, Helena, Kroll, Christian, Lundström, Tommy, Swärd, Hans (2004), *Medier och samhällsvetenskap, I: Sociala problem och socialpolitik i massmedier*, Lund: Studentlitteratur

Blomberg, H & Stier, J (2016), Metaphorical expressions used in Swedish news media narratives to portray the shortage of nurses and their working conditions. *Journal of Advanced Nursing* 72 (2), 382–395. doi: 10.1111/jan.12839

Blomberg, H & Stier, J (2015), Lanseringen och etableringen av ett socialt problem: En analys av debatten om ledarkulturen inom svenskt landslagsgymnastik i Dagens Nyheter 2012-2013, *Sociologisk forskning*. 52(1): 61-79; Sveriges Sociologförbund

Esaiasson, Peter, Gilljam, Mikael, Oscarsson, Henrik & Wängnerud, Lena (2012) *Metodpraktikan: Konsten att studera samhälle, individ och marknad*, Nordstedts Juridik: Stockholm

Elofsson, Stig (2005) *Kvantitativ metod, I: Larsson, S, Lilja, J. & Mannheimer, K (red.), Forskningsmetoder i socialt arbete*, Studentlitteratur: Lund

Dagens Nyheter: frågor och svar om DN-debatt <https://www.dn.se/debatt/fragor-och-svar-om-dn-debatt/> (publicerad 2016, hämtad 2019-01-06)

Gustafsson B., Hermerén G. & Petersson B. (2005) *Vad är god forskningssed? Synpunkter, riktlinjer och exempel*. Rapportserie nr 1. Vetenskapsrådet, Stockholm.

Hansen Löfstrand, Cecilia & Nordfeldt, Marie (2007), *Inledning, I: Bostadslös! Lokal politik och praktik*, Hansen Löfstrand, Cecilia & Nordfeldt, Marie (red.), Gleerups utbildning: Malmö

Hallands nyheter, skillnaden mellan krönikor och ledare, <http://www.hn.se/vad-%C3%A4r-skillnaden-mellan-nyheter-kr%C3%B6nikor-och-ledare-1.3082163>

(publicerad 2013, 2018-12-20 hämtad)

Halvorsen Knut (1992), *Samhällsvetenskaplig metod*, Studentlitteratur: Lund

Hjerm, Mikael & Lindgren, Simon (2010), *Introduktion till samhällsvetenskaplig analys*, Gleerups utbildning: Malmö

Lundström, Tommy (2004) Mellan vardag och dramatik. Pressens bevakning av socialt arbete med utsatta barn. I: Blomberg, Helena, Kroll, Christian, Lundström, Tommy, Swärd, Hans (red.) *Sociala problem och socialpolitik i massmedier*, Lund: Studentlitteratur

Malmö stad, Stadsbyggnadskontoret (2018), Handlingsplan för bostadsförsörjning, Malmö stads riktlinjer för bostadsförsörjningen 2018-2022, Malmö Stad

Regeringen om demokrati <https://www.regeringen.se/sa-styrs-sverige/det-demokratiska-systemet-i-sverige/den-nationella-nivan---riksdag-och-regering/>

(updaterad 2017, 2019-01-02 hämtad)

Sahlin, Ingrid (2002) Sociala problem som verklighetskonstruktioner. I: Meeuwisse, Anna & Swärd, Hans (red.) *Perspektiv på sociala problem*, Stockholm: Natur och kultur.

Shanto, Iyengar (1996) The Media and Politics, *The Annals of the American Academy of Political and Social Science Vol. 546*, (Jul., 1996), pp. 59-70

Shehata, Adam (2012) Medierna och makten över publiken, I: *Medierna och demokratin*, Nord, Lars & Strömbäck, Jesper (red.), Studentlitteratur: Lund

Skilving, Claudette (2004) Hinder och möjligheter för arbetet med hemlösa inom socialtjänsten, *Socialmedicinsk tidskrift*, Vol 81, nr 1, ss 52-59

SKL om kommuner och landsting

<https://skl.se/tjanster/kommunerlandsting/faktakommunerochlandsting/sastyrssverige.3054.html> (hämtad 2019-01-02)

SKL om kommunens ansvar i förhållande till ensamkommande barn
<https://skl.se/integrationsocialomsorg/socialomsorg/barnochunga/placeradebarnochunga/ensamkommandebarnochunga/kommunensansvar.3425.html> (publicerad 2017, hämtad 2019-01-05)

Socialstyrelsen (B)(2017), Antal hemlösa efter vistelsekommun 2017, Socialstyrelsen

Socialstyrelsen (A)(2017) Hemlöshetssituationer 2017, Dnr 416/2017

Socialstyrelsen (C)(2017), Vägledning för socialtjänsten i arbetet med EU/ESS-medborgare, Socialstyrelsen

Socialstyrelsen - Kommunens arbete med hemlöshet
<https://www.socialstyrelsen.se/hemloshet/kommunensarbete>
hämtad 2019-01-01

Socialtjänstlag (2001:453)

Strömbäck, Jesper (2009) Makt, medier och samhälle: en introduktion till politisk kommunikation, SNS förlag, Stockholm

Swärd, Hans (2008), *Hemlöshet*, Studentlitteratur

Vetenskapsrådet, (2017) *God forskningssed*, Vetenskapsrådet. Stockholm

Wenneberg, Søren Barlebo (2010) *Socialkonstruktivism - positioner, problem och perspektiv*, Liber: Malmö